

Undervisningsopplegg: Du eneste

FØR

La elevene sitte sammen i grupper eller i par:

- Studer forsiden på boka. Hva ser dere? Hvilken stemning uttrykker den? Hvilke assosiasjoner får dere? Hva tror dere boka handler om, basert på forsiden og tittelen?
- En på gruppa kan lese ingressen høyt for de andre. Hvilke forventninger får dere til utdraget?
- Det står at fortellingen er *inspirert* av en sann historie. Hva betyr dette og er det viktig å vite før man leser fortellingen?
- Hva vet dere om Norge i 1940 og 1941?
- Hva vet dere om jødene i Norge og i Europa i denne perioden (1935-1945)?
- Utdraget har fått merkelappen «kjærlighet». Hvilke forventninger får dere til en slik fortelling? Liker dere fortellinger i denne sjangeren?
- *Du eneste* er en fortelling om forbudt kjærlighet. Hva vil det si, og hvilke andre lignende fortellinger kjenner dere til?
- Boka er skrevet av Hilde Hagerup. Finn ut mer om forfatteren.

UNDER

- Lytt til utdraget, enten ved høytlesing eller ved å lytte til lydfila på denboka.no. Du kan for eksempel legge hodet på pulten og forsøk å se for deg Ruth, Gunvor og omgivelsene deres.

ETTER

- Sitt sammen i grupper eller i par. Del tanker og oppfatninger dere har etter å ha lyttet til utdraget.
 - o Hva slags oppfatning får dere av Gunvor, hva slags type er hun?
 - o Hvordan ser dere for dere Ruth? Hvem er hun?
 - o Hvordan vil dere beskrive relasjonen til de to hovedpersonene?
 - o Hvordan ser leiligheten ut?
 - o Hva slags stemning er det i utdraget? Hva slags følelse sitter dere igjen med etter å ha lyttet til det?
- Les det første kapittelet individuelt. Deretter snakk sammen i par eller i gruppe: Hvordan viser dette tilbake til en samtale som de to hovedpersonene kan ha hatt, og hvordan peker det fremover mot noe som kommer til å skje? Og hvordan forstår dere de fem siste linjene av kapittelet?

- Perspektivet veksler mellom Gunvor og Ruth. Kjenner du til flere fortellinger der historien blir fortalt slik? Hva synes dere at det gjør med fortellingen?
- I slutten av det andre kapittelet i utdraget handler det endel om å tegne. Hvem er det som oppfordrer hvem til å tegne her, tenker dere?
- Hvordan forstår dere avsnittet under? Hva er det forfatteren forsøker å fortelle her?

*Noen ganger kaster fortiden et fiskesnøre ut i evigheten.
Akkurat som vår tid, farer den av gårde, brått er den over,
alt er lenge siden. Så får den plutselig napp. Og tiden trekker
oss inn, det åpner seg en parallell virkelighet, en dag som er
forbi, kommer tilbake.*

- Det er flere henvisninger til tid, år og måneder i utdraget. Hvorfor det, tror dere?
- På slutten av utdraget er teksten skrevet i kursiv. Hvorfor har forfatteren valgt å gjøre dette, tror dere? Hva betyr det?

To kunstnere:

- [På denne siden](#) kan dere se noen av tegningene og maleriene til Ruth Maier.
 - o Hva synes dere om kunsten hennes?
 - o Er det noe som går igjen i bildene hennes?
- Gunvor ble forfatter og dikter. Hvordan viser disse to utdragene fra hennes mest kjente dikt hvordan Andre verdenskrig preget forfatterskapet og resten av livet hennes?

Det er ingen hverdag mer (1946)

Gud, hvis du ennå ser:

Det er ingen hverdag mer.

Det er bare stumme skrik,
det er bare sorte lik

som henger i røde trær!
Hør hvor stille det er.
[...]

Jeg har våket (1954)

Jeg så min venninne,
den eneste, jeg så henne
gå for å dø.
Og siden har trærne sørget,
og siden har Døden trukket
min kropp og sjel og stemme
ut i fortvilelsens sjø!

Jødiske flyktninger:

- I ingressen kan dere lese at Ruth Maier var jødisk flyktning til Norge. [Les mer om Hitler-flyktninger i denne perioden.](#)
 - o Hva vet man om hvor mange jødiske flyktninger som kom til Norge?
 - o Hvilke holdninger hadde Norge (norske myndigheter) til de jødiske flyktningene?
 - o Hva er en flyktning og hvilke grunner er det for at mennesker flykter fra der de bor? [Les/se video og finn svarene her.](#)
 - o Hva var Nansenhjelpen?

Snublesteiner

- På hjemmesiden til kunst og minnesmerkeprosjektet Snublesteiner kan du [lese mer om Ruth Maier](#) og finn ut hvor hun bodde i Oslo.
 - o Hva er stenografi?
 - o Hva er bakgrunnen for prosjektet og hvordan fungerer det?
 - o Hvem er kunstneren?

Deportasjonen med Donau

- Det var lasteskipet D/S Donau som fraktet Ruth Maier sammen med over 530 andre jøder til dødsleieren Auschwitz-Birkenau. Les mer om deportasjonen og skipet på nettsiden [fanger.no](#) og på [HL-senteret sin nettside](#).
 - o Bruk gjerne [kildekompasset](#) og ta en troverdighetssjekk av de to kildene før du setter i gang med spørsmålene under.
 - o Hva betyr deportasjon?
 - o Studer fotoet fra brygga i den ene kilden. Hvordan tror dere det var for Ruth og de andre arresterte jødene å stå på brygga og vite at de skulle ombord, men ikke vite hvor de skulle eller hva som ventet dem?
 - o Gunnvor var antageligvis til stede på brygga da dette bildet ble tatt. Hva tror dere hun tenkte, følte, så?
 - o Det sies at Ruth klarte å smugle ut en lapp til Gunvor, der det blant annet stod: «Jeg tror det er like bra at det er kommet til dette. Hvorfor skal ikke vi lide når det er så mye lidelse? Bekymre deg ikke om meg. Jeg ville kanskje ikke bytte med deg.» Hva mente hun med dette, tror dere? Kilde: <https://skeivtarkiv.no/skeivopedia/ruth-maier>
 - o I kilden fra fanger.no er det med et utdrag fra en bok, der forholdene for fangene ombord på skipet skildres. Hva tenker du etter å ha lest disse skildringene?

Langvarsoppgave

- Utdragets andre kapittel er en slags ønskedrøm. Skriv det om til en appell. Bruk gjerne dine egne ord og legg til det du måtte ønske. Fremfør appellen foran

klassen din, eller film den. Øv i forkant på hvordan du kan bruke stemmen og kroppsspråket for å bidra til å engasjere dem som hører på.

Videre lesing:

Gunvor tok vare på Ruths dagbøker. Senere ble de gitt ut som bok. Les *Ruth Maiers dagbok* og hele *Du eneste*. [På denboka.no](http://Pådenboka.no) kan du lese andre ungdommers anmeldelse av sistnevnte, og skrive din egen vurdering av boka.

Kompetansemål

Norsk:

- lese skjønnlitteratur og sakprosa på bokmål og nynorsk og i oversettelse fra samiske og andre språk, og reflektere over tekstenes formål, innhold, sjangertrekk og virkemidler
- sammenligne og tolke romaner, noveller, lyrikk og andre tekster ut fra historisk kontekst og egen samtid
- beskrive og reflektere over egen bruk av lesestrategier i lesing av skjønnlitteratur og sakprosa
- gjenkjenne og bruke språklige virkemidler og retoriske appellformer
- bruke kilder på en kritisk måte, markere sitater og vise til kilder på en etterrettelig måte i egne tekster
- bruke fagspråk og argumentere saklig i diskusjoner, samtaler, muntlige presentasjoner og skriftlige framstillinger om norskfaglige og tverrfaglige temaer
- informere, fortelle, argumentere og reflektere i ulike muntlige og skriftlige sjangre og for ulike formål tilpasset mottaker og medium
- uttrykke seg i ulike sjangre og eksperimentere med sjangre på kreative måter

Samfunnsfag:

- gjere greie for årsaker til og konsekvensar av terrorhandlingar og folkemord, som holocaust, og reflektere over korleis ekstreme haldningar og ekstreme handlingar kan førebyggjast